

***Informacije i informativnost - arhivisti i dokumentalisti:
sinergija informacijskih stručnjaka u unapređenju poslovanja.***

**Međunarodni stručni skup u okviru 3. zagrebačkog arhivskog dana,
Zagreb, 29. studenoga 2008.**

U organizaciji Zagrebačkog arhivističkog društva održan je 29. studenoga 2008. u okviru 3. zagrebačkog arhivskog dana, stručni skup na temu *Informacije i informativnost - arhivisti i dokumentalisti: sinergija informacijskih stručnjaka u unapređenju poslovanja*.

Uz članove Zagrebačkog arhivističkog društva, skupu su se odazvali i kolege arhivisti, informacijski specijalisti, muzejski djelatnici, djelatnici u pismohranama te gosti iz Slovenije i Bosne i Hercegovine, čime je potvrđen internacionalni značaj 3. zagrebačkog arhivskog dana.

Skup je održan u prostorijama čitaonice Državnog arhiva u Zagrebu, a prigodnim ga je govorom otvorila predsjednica Zagrebačkog arhivističkog društva Branka Molnar. Sudionicima se obratio Darko Rubčić, ravnatelj Državnog arhiva u Zagrebu, koji je pozdravio sve prisutne sudionike te im zahvalio na sudjelovanju.

Prvo izlaganje Mihaele Topolovec Rozge iz Zagrebačkog arhivističkog društva, pod nazivom *Pravni okvir informacijskih struka u Republici Hrvatskoj*, predstavlja kratki pregled zakonodavstva koje se odnosi na informacijske struke u Hrvatskoj. Informacijske struke su djelatnosti koje strateški koriste informacije u svome području u svrhu unapređenja organizacije i djelovanja i koje svoju misiju ostvaruju kroz razvoj i implementaciju formacija te upravljanje informacijskim izvorima. Prema uvriježenom mišljenju informacijske struke se odnose na arhivistiku, bibliotekarstvo, dokumentalistiku i muzeologiju, a tijela s javnim ovlastima kao što su državni arhivi, knjižnice, muzeji i pismohrane odnosno kulturne, obrazovne i znanstvene ustanove Republike Hrvatske predstavljaju subjekte kroz koje informacijske struke projiciraju svoje djelatnosti. Danas su informacijske struke usredotočene na raspravljanje o zaštiti kulturne baštine i upravljanju informacijskim ustanovama, informacijskoj etici, intelektualnom vlasništvu i autorskim pravima. Fokus se stavlja i na formiranje i upravljanje zbirka informacija i na pravo na pristup informacijama, stvarajući na taj način temelje za razvoj informacijskih znanosti i stvaranje interdisciplinarnе mreže. Kroz presjek zakonskih propisa, od Ustava Republike Hrvatske, preko relevantnih zakona o javnim ustanovama u kulturi, do Zakona o pravu na pristup informacijama, Zakona o zaštiti osobnih podataka i Zakona o tajnosti podataka te propisa koji reguliraju elektroničko poslovanje i upravljanje elektroničkim zapisima, analizirani su svi aspekti informacijskih struka. Kao osnovni zahtjev postavljeno je pravodobno i istinito obavještanje javnosti o djelatnostima javnih ustanova, kompetentno upravljanje i davanje informacija te diseminacija podataka kao temeljna platforma za razvoj informacijskih sustava.

Sljedeće izlaganje, *Nitko nema pravo odlučivati u ime arhivista*, održao je prof. dr. sc. Peter Pavel Klasinc, ravnatelj Međunarodnog instituta arhivskih znanosti sa sjedištem u Mariboru i Trstu. Obradeno je pitanje položaja i uloge arhivista u suvremenom društvu kroz predočenje društvene percepcije arhivske djelatnosti i arhivista i vlastite percepcije arhivskog djelatnika. Fokus je stavljen i na vječnu temu manevriranja arhivista između povjesničara i informatičara i odgovaranje na njihove zahtjeve odnosno odnosa u kojemu u većini slučajeva dolazi do iskorištavanja arhivskog autorskog rada. Izlagač se osvrnuo na nedavno donesen slovenski Zakon o zaštiti registraturnog i arhivskog gradiva i arhivima prema kojemu je zanimanje arhivist nedostatno definirano. Naglašena je činjenica da ne postoji slovenski zakonski propis u kojemu su eksplicitno spomenuti arhivisti i definirane potrebne kvalifikacije, kompetencije i detaljan opis poslova. Također je potrebno postaviti jasne razlike između zanimanja arhivista, arhivara, dokumentalista i voditelja pismohrane.

Tomislav Ćepulić iz Hrvatskog državnog arhiva je u izlaganju pod nazivom *Otvoreni kôd: komunizam ili demokracija* definirao pojam otvorenog kôda kao softvera čiji je kôd dostupan javnosti za korištenje i koji omogućava slobodnu redistribuciju, dozvolu izrade novih programa na temelju postojećih i zaštitu autorovog izvornog kôda s ciljem da što više ljudi sudjeluje u razvoju neke aplikacije. Mišljenja je da je edukativna metoda proučavanja postojećih kôdova vrlo učinkovita u smislu stjecanja i proširenja znanja za njihovo daljnje stvaranje. Izlagač je u kratkim crtama popratio razvoj otvorenog kôda od samih začetaka koji datiraju od 1983, kada je većina projekata otvorenog kôda bila vezana za *linux*, do današnjih dana kada su projekti vezani za više platformi. Nakon predloženih svojstava softvera, navedene su prednosti i nedostaci. Dan je osvrt i na politiku i tendencije Vlade RH u smislu formiranja odrednica razvitka i uporabe računalnih programa s otvorenim kôdom u tijelima državne uprave, što bi dovelo do smanjenja troškova za licence u državnoj upravi i razvoju vlastite softverske industrije.

Izlaganjem *Neophodnost osposobljenosti arhivista i potreba njihove prilagodljivosti novim izazovima i trendovima u oblasti arhivistike i dokumentalistike*, dr. sc. Izet Šabotić, ravnatelj Arhiva Tuzlanskog kantona, dotaknuo je jedan od aktualnih problema arhivske struke - obrazovanje stručnih arhivskih djelatnika kao temeljni preduvjet za dugoročan razvoj i uspješno obavljanje djelatnosti arhivskih ustanova. Kao zahtjev se postavlja neprekidno obrazovanje arhivskih djelatnika koje pretpostavlja koncipiranje novog sustava stručnog usavršavanja na svim razinama (srednjoškolskoj, dodiplomskoj i postdiplomskoj), a kao krajnji rezultat očekuje se stvaranje kompetentnog stručnjaka osposobljenog za samostalan i timski stručni i istraživački rad. Takav djelatnik mora biti sposoban odgovarati na sve veće izazove struke uvjetovane napretkom tehnologije koja je povezana s arhivskom djelatnošću. Složenost i raznovrsnost arhivske struke zahtijeva i potražuje multidisciplinarne i visokostručne kadrove. I. Šabotić se osvrnuo se na postojeće stanje u Bosni i Hercegovini gdje ne postoji konceptualni, metodički i

sadržajni sustav obrazovanja koji bi bio kompatibilan s postavljenim zahtjevima arhivske struke. Uzrok takvom stanju vidi u nedostatnom arhivskom zakonodavstvu i percepciji arhivske djelatnosti od strane društva. Izlagač je dotaknuo i pitanje odnosa na relaciji arhivist i arhivar, u kojemu akteri više nisu shvaćeni kao pasivni čuvari gradiva, već im je dodijeljena aktivna uloga praćenja svih faza životnog ciklusa zapisa i uspostavljanje intelektualnog nadzora nad sadržajem spisa.

Mr. sc. Zdenka Semlič Reich iz Pokrajinskog arhiva Maribor pripremila je izlaganje *Kvaliteta arhivskih informacija i njihov audit trail*. Zbog značajne uloge informacija kao osnovnih resursa arhivske djelatnosti, velika se pažnja posvećuje valorizaciji istih. Kvaliteta informacija se postiže ispunjavanjem određenih kriterija kao što su vjerodostojnost, objektivnost i cjelovitost. Uzimajući u obzir opću informacijsku i evidencijsku vrijednost arhivskog gradiva, prava je vrijednost neke informacije ona koju ona ima za korisnika. Izlagačica drži da se pod kvalitetnom informacijom smatra ona koja je pregledana, dokazana i valorizirana odnosno filtrirana. Valorizacija informacija obavlja se na dvije razine: objektivnoj koja potvrđuje autentičnost informacije i subjektivnoj koja utvrđuje zadovoljava li informacija korisnikove potrebe. Postupak *audit traila* u smislu monitoringa odnosno praćenja izmjena informacija od velike je važnosti zbog potrebe identifikacije i lociranja informacija u svakom trenutku. Iz navedenih se razloga postavlja zahtjev da se sve aktivnosti i eventualne modifikacije u statusu dokumenata i informacija evidentiraju i dokumentiraju.

Dr. sc. Miroslav Novak iz Pokrajinskog arhiva Maribor predstavio se izlaganjem *Alternativni pogledi na valorizaciju arhivskih sadržaja*. Pod pojmom vrednovanje arhivskih sadržaja smatra se dogovoren i općeprihvaćen proces dodjeljivanja određenih vrijednosti objektima vrednovanja te utvrđivanja trajne vrijednosti istih. Vrednovanje je jedna od elementarnih djelatnosti arhivske struke koja određuje buduće tretiranje arhivskog gradiva. Sam postupak ima svoje osobine i zakonitosti i teži uspostavljanju relacije među metodama i kriterijima vrednovanja. Zbog složenosti postupka i određivanja kriterija, problematika vrednovanja česta je tema stručnih diskusija.

Posljednje izlaganje imao je mr. sc. Tibor Toth, član Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva (HIDD), koji je u kratkim je crtama predstavio razvoj i djelovanje HIDD-a. Osnovni cilj Društva je okupiti zainteresirane osobe za sudjelovanje u unapređenju informacijskih službi i međusobnoj razmjeni iskustava. HIDD je od 2004. započeo s objavljivanjem dvomjesečnog e-biltena *HID – Drobilica*, putem kojeg Društvo promovira svoj rad i obavještava članove o relevantnim događanjima. Izlagač je predstavio projekt HIDD-a *Hrčak* - centralni portal koji okuplja hrvatske znanstvene i stručne časopise i koji omogućuje otvoreni pristup svim objavljenim radovima. Portal je pušten u rad početkom 2006. kada se krenulo s digitalizacijom i unosom sadržaja svih integriranih časopisa. Predočivši statističke podatke o razvoju portala od njegovih početaka do danas, uočljiv je znatan pomak i vidljiva tendencija daljnjeg rasta. Namjera je uključiti

90% domaćih časopisa. Napomenuo je da je HIDD zatražio i dobio dozvolu za prevođenje i publiciranje pratećih dokumenata CERTIDoc projekta (Europski sustav certifikacije za informacijske stručnjake i dokumentaliste). Za sada su prevedeni svi relevantni dokumenti, a neki su korišteni pri izradi nastavnih planova na nekim fakultetima. Najavljeno je pokretanje *online* izdanja stručnog časopisa u bližoj budućnosti (kao mogući naslovi se predlažu *Informacija i znanje* ili *Informacije i znanost*). Svrha časopisa je omogućiti zainteresiranim osobama detaljan uvid u područje informacijskih znanosti, informirati ih o novostima i tendencijama struke. Namjera je omogućiti otvoreni pristup e-časopisu, a učestalost izlaženja bila bi dva puta godišnje. Realizacija projekta očekuje se nakon rješavanja organizacijskih i logističkih pitanja.

Skup je zaključen okruglim stolom na kojem se razvila dinamična rasprava o relevantnoj tematici te su pružena i neka konstruktivna rješenja. Više o aktivnostima Zagrebačkog arhivističkog društva i 3. zagrebačkom arhivskom danu može se pronaći na adresi <http://daz.hr/zad/>.

Mihaela Topolovec Rozga